

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

КІСЛИЦИНА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО РОБОТУ САП У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (далі – САП) займає важливе місце як у системі органів прокуратури, так і в межах антикорупційної системи України. В період воєнного стану боротьба із корупцією залишається одним із пріоритетних напрямів роботи правоохоронних органів, отже, актуальним є дослідження особливостей організації та діяльності САП а також пропозицій щодо удосконалення організації та діяльності цього органу.

Відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону України «Про прокуратуру» САП є самостійним структурним підрозділом Офісу Генерального прокурора, отже, прокурори САП реалізують функції прокуратури, які покладені на цей орган відповідно до Конституції України [1] та Закону України «Про прокуратуру» [2]. В той же час, з урахуванням спеціалізації САП, доцільно проаналізувати кожен з цих функцій окремо.

Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням є важливим напрямом діяльності САП. Відповідно до інформації, що опублікована у Звіті про результати роботи НАБУ та САП, у 2022 році прокурорами САП було скеровано до суду 54 обвинувальні акти, повідомлено про підозру було 149 особам [3]. Діяльність прокурорів САП при реалізації функцій процесуального керівництва досудовим розслідуванням включає в себе такі елементи: організацію процесу досудового розслідування, визначення напрямів розслідування, координацію процесуальних дій, сприяння створенню умов для нормального функціонування детективів НАБУ, забезпечення дотримання у процесі розслідування вимог законодавства.

Для ефективної взаємодії між прокурорами САП та детективами НАБУ активно використовується eCase Management System – система електронного кримінального провадження, за допомогою якого фактично відбувається перехід від паперового документообігу до електронного, що дозволяє швидко і ефективно здійснювати взаємодію між прокурорами САП та детективами НАБУ, а також слідчими суддями ВАКС. Швидкий обмін документами онлайн, обмін даними з реєстрами, електронне управління досудовим розслідуванням дозволяє здійснювати економію часу під час досудового розслідування, а також є доцільним із міркувань безпеки, особливо у період воєнного стану.

Важливою є реалізація прокурорами функції публічного обвинувачення. Прокурор бере участь в судовому розгляді з метою встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення, доведення вини обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, прокурор висловлює своє міркування щодо ступеня вини особи та міри покарання, яка буде справедливою та достатньою за вчинене діяння.

Для ефективної реалізації функції публічного обвинувачення має значення належна підготовка прокурора до судового засідання. Хоча чинне законодавство не висуває вимог щодо обов'язкової підготовки прокурором тексту або тез обвинувальної промови, проте на практиці прокурори зазвичай готують один із вказаних документів, і в деяких випадках просять долучити текст обвинувальної промови до матеріалів справи. Традиційно обвинувальна промова прокурора, в тому числі, прокурора САП, включає в себе такі елементи: вступ; виклад змісту обвинувачення відповідно до обвинувального акту; аналіз доказів; обґрунтування кваліфікації кримінального правопорушення; характеристика обвинуваченого; аналіз обставин, які обтяжують та пом'якшують відповідальність; обґрунтування і висловлення пропозицій щодо виду і розміру покарання і вирішення судом інших питань, що передбачені законом. Законодавством передбачено можливість участі в судовому засіданні у режимі відеоконференції, проте, як свідчить аналіз судових засідань у ВАКС, прокурори віддають перевагу участі в судовому засіданні безпосередньо у приміщенні суду.

У 2022 році було посилено роботу прокурорів із реалізації інституту цивільної конфіскації. Відповідно до Звіту, у 2022 році, прокурори САП домоглися задоволення 3 позовів про стягнення незаконно набутих активів у дохід держави [3]. Нажаль, незважаючи на складну економічну ситуацію в країні, кількість корупційних правопорушень у 2023 році не зменшилась, виявляються непоодинокі випадки вчинення корупційних правопорушень, зокрема, отримання неправомірної вигоди за дозвіл перетину державного кордону особами, що є військовозобов'язаними, зловживання у сфері закупівель тощо. Вбачається, що закриття реєстрів декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, обмеження доступу до даних про закупівлі, яке було зроблено задля безпеки вказаних осіб, використовується певними особами для зловживань в цій сфері.

Важливе значення для ефективної роботи САП мають кадри прокуратури. Наприкінці 2022 року було завершено конкурс на зайняття 8 вакантних посад у САП, проте навантаження на кожного з прокурорів САП є доволі значним. Так, відповідно до офіційних даних станом на лютий 2023 року у одного прокурора САП в середньому знаходиться 14 проваджень, які знаходяться на розгляді у суді [4] (для порівняння, станом на 2021 рік навантаження на 1 прокурора САП складало близько 8 проваджень). Отже, навантаження збільшилось на 75 відсотків, це пов'язано, по-перше, із збільшенням в останні роки кількості корупційних кримінальних правопорушень, що виявляє та розслідує НАБУ, і по-друге, через те, що 12 прокурорів САП були мобілізовані до ЗСУ [4], відповідно виникає потреба у збільшенні штату САП і проведенні нового конкурсного відбору. Аналіз результатів останнього конкурсного відбору на вакантні посади прокурорів САП показує, що успішно проходять всі етапи конкурсного відбору ті кандидати, які мають стаж роботи в органах прокуратури або НАБУ. Так, документи для участі в конкурсному відборі подали більше 300 кандидатів, із 8 кандидатів, які в результаті успішно пройшли всі етапи та

отримали посаду у НАБУ, 4 особи мали стаж роботи у прокуратурі, 4 особи раніше працювали у НАБУ.

Таким чином, у період військового стану прокурори САП продовжують виконувати покладені на них функції, незважаючи на збільшення навантаження на 75 відсотків. У 2022 році було прокурами САП та детективами НАБУ було повідомлено про підозру було 149 особам, скеровано до суду 54 обвинувальні акти. Існує потреба у збільшенні штату у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі та проведенні конкурсну на зайняття вакантних посад для зменшення навантаження на кожного прокурора САП і відповідно для підвищення ефективності їх роботи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
3. Звіт про результати роботи НАБУ і САП за II півріччя 2022 року. URL: https://nabu.gov.ua/site/assets/files/28001/maket_zvitu_dlya_saytu_0.pdf
4. Мамченко Н. Навантаження на САП та ВАКС значно зросло, тому треба або збільшити штат, або змінити порядок розгляду проваджень, – заступник керівника САП Андрій Синюк. Судово-юридична газета від 10 лютого 2023 р. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/261726-nagruzka-na-sap-i-vaks-znachitelno-vozroslo-poetomu-nuzhno-libo-uvelichit-shtat-libo-izmenit-poryadok-rassmotreniya-proizvodstv-zamestitel-rukovoditelya-sap-andrey-sinyuk>

Ключові слова: прокуратура, функції прокуратури, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, підтримання публічного обвинувачення, процесуальне керівництво, корупція, антикорупційний орган, протидія корупції, воєнний стан, САП, НАБУ, ВАКС.

Key words: prosecutor's office, functions of the prosecutor's office, Specialized anti-corruption prosecutor's office, maintenance of public prosecution, corruption, anti-corruption, anti-corruption body, martial law.

КОВАЛЬЧУК ІННА СЕРГІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна агресія проти України з боку Російської Федерації внесла зміни в діяльність, як в діяльність будь-якої державної інституції, так і звичайних громадян. Також це торкнулося і органів прокуратури.

Кісліцина Ірина Олександрівна До питання про роботу САП у період воєнного стану	128
Ковальчук Інна Сергіївна Особливості реалізації правозахисної діяльності органів прокуратури в умовах воєнного стану.	130
Кравченко Марина Олександрівна До питання корупційних правопорушень у судовій гілці влади	132
Кубаєнко Андрій Володимирович Ефективність діяльності правоохоронних органів: оцінка та аналіз за допомогою інформаційно-аналітичних засобів	134
Свида Олексій Георгійович Перспективи вдосконалення статусу Вищого антикорупційного суду.	138
Храпенко Олена Олегівна Адвокат і новітні технології	140
Чекмарьова Лариса Юріївна Підготовка клієнта до судового засідання: психолого-правовий аспект.	142
Курганський Олександр Валерійович Окремі аспекти кадрової роботи в органах прокуратури	146
Нестерчук Лілія Петрівна, Лисенко Ангеліна Володимирівна Щодо проблематики поняття недержавної правоохоронної діяльності	149
Зубрицький Олександр Олександрович Проблемні питання запровадження функціонування реєстру дисциплінарних проваджень щодо адвокатів	151
Kondrych Vasyl Criteria for prospective candidates seeking the position of judge in the Supreme anti-corruption court	154
Орленко Артем Ігорович Про визначення поняття адміністративного суду в національній правовій доктрині	157
Чорний Максим Михайлович Окремі питання організації прокурорського нагляду при розслідуванні кримінальних правопорушень слідчими Державного бюро розслідувань	159
Щербатий Роман Романович Щодо проблеми кадрового дефіциту в системі судоустрою України	162